

Pohodu a bezpečie žiakov ovplyvňujú najmä vzťahy v školskom prostredí

14.8.2026 - | Štátna školská inšpekcia

Pocit pohody a bezpečia žiakov v základných školách, gymnáziách a stredných odborných školách najvýraznejšie formujú vzťahy s učiteľmi, atmosféra v triede a osobné skúsenosti počas vyučovania. Vyplýva to z výsledkov rozsiahlej analýzy, ktorá skúmala faktory ovplyvňujúce prežívanie žiakov v školskom prostredí. Analýzu realizovala Štátna školská inšpekcia v spolupráci s PhDr. Zuzanou Kusou, CSc. zo sociologického ústavu SAV na základe dotazníkového prieskumu . Aktualita predkladá 3.časť tejto správy.

Silný pozitívny vplyv na prežívanie pohody a bezpečia má pocit uvoľnenosti počas vyučovania

Na prežívanie pohody a bezpečia v škole u žiakov všetkých druhov škôl najsilnejšie vplývajú pocity uvoľnenosti počas vyučovania a prežívanie nervozity, úzkosti a stresu na hodinách.

Žiaci základných škôl: V štátnych ZŠ sa počas vyučovania cíti uvoľnene menší podiel žiakov než v cirkevných školách. Žiaci malých škôl a chlapci zažívajú počas vyučovania stres, úzkosť a nervozitu menej často ako žiaci veľkých škôl a dievčatá.

Žiaci gymnázií: Medzi žiakmi gymnázií rôznych zriaďovateľov a malých a veľkých škôl neboli zistené významné rozdiely v tom, ako často sa žiaci počas vyučovania cítia uvoľnene. Dievčatá významne častejšie ako chlapci majú obavy zo zlých známok napriek dobrej príprave.

Žiaci SOŠ: V SOŠ na prežívanie pohody a bezpečia v škole slabšie vplývajú obavy zo zlých známok, ktoré žiaci pociťujú napriek dobrej príprave. Nadpriemerne často sa počas vyučovania cítia uvoľnene žiaci umeleckých škôl a stavebárskych a drevárskych odborných škôl.

Učitelia spoluvytvárajú pocit bezpečia

Zistenia ukazujú, že učitelia zohrávajú v živote žiakov významnú úlohu nielen ako sprievodcovia vo svete poznania, ale aj ako spolutvorcovia atmosféry pohody a bezpečia v školskom prostredí. Na pohodu a pocit bezpečia žiakov vo všetkých typoch škôl najpozitívnejšie vplýva vnímanie učiteľa ako chápevého a tolerantného človeka, ktorý spravodlivo rieši konflikty v triede. Naopak, najsilnejšiu negatívnu súvislosť s pohodou žiakov vykazuje presvedčenie, že učitelia uprednostňujú niektorých žiakov na úkor iných, ako aj skúsenosti s krikom alebo zosmiešňovaním zo strany učiteľov.

Žiaci základných škôl: Viac ako dve tretiny žiakov ZŠ súhlasilo, že väčšina ich učiteľov je chápevá a tolerantná. Chlapci a dievčatá sa významne nelíšia v hodnotení svojich učiteľov a významnejšie rozdiely nie sú v tomto ani medzi žiakmi cirkevných a štátnych ZŠ.

Žiaci gymnázií: Na gymnáziách sa nezistili významnejšie rozdiely vo vnímaní tolerancie učiteľov žiakmi cirkevných, súkromných a štátnych gymnázií, a ani žiakmi veľkých a malých škôl.

Žiaci SOŠ: V súbore SOŠ sa miera súhlasu s toleranciou učiteľov významne odlišuje podľa študijného zamerania školy – nadpriemerne často s týmto tvrdením súhlasia žiaci umeleckých škôl.

Atmosféra v triede patrí k rozhodujúcim faktorom pohody a bezpečia žiakov

Správanie žiakov medzi sebou, vzájomná podpora, povzbudzovanie alebo vysmievanie sa, ignorovanie či iné formy vyčleňovania niektorých spolužiakov mimo kolektívu, zohrávajú dôležitú úlohu v aktuálnom prežívaní pohody a bezpečia v škole a má aj dlhodobé dôsledky na sebadôveru a dôveru k iným ľuďom v dospelom živote.

Výsledky ukázali, že:

najpozitívnejšie sa cítili žiaci, ktorí svoju triedu opisovali ako dobrú a súdržnú „partiu“, v ktorej spolužiaci držia spolu, navzájom sa podporujú a nikoho nevyčleňujú z kolektívu. K pozitívnym faktorom patrila aj skúsenosť s povzbudzovaním od spolužiakov a možnosť tráviť prestávky v spoločnosti rovesníkov.

najsilnejšími negatívnymi faktormi boli časté konflikty medzi spolužiakmi, posmešky, ponižovanie, vyhrážanie, fyzické napádanie či pocity osamelosti počas prestávok.

Bezpečné prostredie súvisí s väčšou otvorenosťou voči odlišnosti

Analýza zároveň skúmala súvislosť medzi prežívaním pohody a bezpečia v škole a postojmi k spolužiakom vnímaným ako „iní“, napríklad k spolužiakom rómskeho pôvodu, vyznávajúcim islam alebo individuálne integrovaným pre autizmus.

Výsledky ukázali, že:

medzi negatívnymi skúsenosťami v školskom prostredí a nižšou mierou akceptácie existujú štatisticky významné súvislosti. Žiaci, ktorí častejšie zažívali výsmech, ponižovanie alebo fyzické ubližovanie, zároveň častejšie prejavovali rezervovanejšie až odmietavé postoje k blízkemu kontaktu s odlišnými spolužiakmi.

Analýza upozorňuje, že školy, v ktorých sa žiaci necítili bezpečne a pravidelne zažívajú ponižovanie alebo ohrozovanie, môžu mať väčšie problémy s vytváraním inkluzívneho a otvoreného prostredia.

Súvislosti medzi negatívnymi skúsenosťami žiakov sa odrazili v postojoch k demokracii

Významnou časťou analýzy bolo skúmanie vzťahov medzi školskými skúsenosťami a podporou názorov, ktoré sa odkláňajú od demokratických princípov.

Výsledky ukázali, že:

negatívne skúsenosti žiakov s nespravodlivosťou, ponižovaním či násilím v školskom prostredí sú štatisticky prepojené s vyššou podporou názorov, ktoré obmedzujú práva určitých skupín obyvateľov alebo ospravedlňujú použitie násilia pri riešení spoločenských problémov. Analýza pritom nehovorí o priamom príčinnom vzťahu, ale o významných súvislostiach medzi školskými skúsenosťami a postojmi mladých ľudí.

osobitný význam zohráva pocit spravodlivosti. Žiaci, ktorí v škole majú chápaných a spravodlivých učiteľov a môžu vyjadrovať svoje postoje či podieľať sa na rozhodovaní, boli rezervovanejší k názorom odporujúcim demokratickým princípom.

Výsledky výskumu potvrdzujú, že pohoda a pocit bezpečia žiakov nie sú primárne podmienené geografickými ani organizačnými charakteristikami školy. Omnoho významnejšiu úlohu zohrávajú ich každodenné skúsenosti, kvalita vzťahov s učiteľmi a spolužiakmi, pocit spravodlivého zaobchádzania a miera podpory, ktorú v škole zažívajú. Práve rešpektujúce vzťahy, férová komunikácia, podpora zo strany učiteľov a súdržný triedny kolektív sa ukazujú ako kľúčové predpoklady toho, aby sa škola stala miestom, v ktorom sa žiaci cítia dobre, bezpečne a prijatí.

Viac informácií v Správe z monitorovania vzájomných vzťahov v triednom kolektíve a názorov žiactva na školu a spoločenské témy, 3. ČASŤ

<https://www.ssi.sk/2026/08/14/pohodu-a-bezpecie-ziakov-ovplyvnuju-najma-vztahy-v-skolskom-prostrEDI>